Språkrådet

Omtaler av årets ord 2025

tekoligark
Årets ord 2025 er *tekoligark*. En oligark er en hersker i et oligarki, et fåmannsvelde. Ordet *oligark* brukes også om søkkrike personer med stor politisk makt. Tekoligarker har opparbeidet seg gigantiske formuer gjennom å eie store og dominerende teknologiselskaper som driver digitale plattformer og utvikler kunstig intelligens. Med sin nærmest totale kontroll over den digitale teknologien har de stor makt og innflytelse over hele verden. Makt og innflytelse får de også gjennom nære forbindelser med mektige politikere. Vi fikk se et tydelig eksempel på det da mange av de mest kjente tekoligarkene satt på rekke og rad bak Donald Trump da han ble innsatt som president i USA i januar. I 2025 har vi for alvor forstått at et samfunn som gjør seg avhengig av de store teknologiselskapenes løsninger, er et sårbart samfunn. Årets ord kan bidra til å løfte debatten om digital selvråderett i Norge.

tekoligark
Årets ord 2025 er *tekoligark*. Ein oligark er ein herskar i eit oligarki, eit fåmannsvelde. Ordet *oligark* blir òg brukt om søkkrike personar med stor politisk makt. Tekoligarkane har opparbeidd seg gigantiske formuar gjennom å eige store og dominerande teknologiselskap som driv digitale plattformer og utviklar kunstig intelligens. Med sin nærmast totale kontroll over den digitale teknologien har dei stor makt og innverknad over heile verda. Makt og innverknad får dei også gjennom nære band til mektige politikarar. Vi fekk sjå eit tydeleg døme på det da mange av dei mest kjende tekoligarkane sat på rekkje og rad bak Donald Trump da han vart innsett som president i USA i januar. I 2025 har vi for alvor forstått at eit samfunn som gjer seg avhengig av løysingane til dei store teknologiselskapa, er eit sårbart samfunn. Årets ord kan medverke til å løfte debatten om digital sjølvråderett i Noreg.

kjøttkakeindeks
Ordet *kjøttkakeindeks* dukket opp i den norske stortingsvalgkampen i 2025. Denne indeksen er et mål på sammenhengen mellom hvor ofte man spiser kjøttkaker, og hvilket parti man stemmer på. Ordet skrev seg fra en undersøkelse gjennomført av et anerkjent meningsmålingsselskap, og ordet sier noe om et interessant demografisk mønster i den norske befolkningen. Spenningen mellom det folkelige (kjøttkake) og det vitenskapelige (indeks) gjør det til et morsomt ord.

kjøtkakeindeks

Ordet *kjøtkakeindeks* dukka opp i den norske stortingsvalkampen i 2025. Denne indeksen er eit mål på samanhengen mellom kor ofte folk et kjøtkaker, og kva for parti dei røystar på. Ordet skreiv seg frå ei undersøking gjennomført av eit velkjent meiningsmålingsselskap, og ordet seier noko om eit interessant demografisk mønster i den norske befolkninga. Spenninga mellom det folkelege (kjøtkake) og det vitskaplege (indeks) gjer det til eit artig ord.

norgespris

Prisen på strøm har vært et stort diskusjonstema i Norge i lengre tid, og i høst ble *norgespris* introdusert som en statlig prisordning for strøm. Ordet fortjener en plass på topp-tre-lista av to grunner. For det første har det en betydning man ikke kan gjette seg til ut fra summen av delene. For det andre har ordet allerede fått to betydninger: Det brukes både om strømprisordningen og om selve strømprisen som blir fastsatt gjennom ordningen. Norgespris har blitt svært populært blant norske strømkunder og har fått mye medieomtale. Det er derfor et av de mest brukte nyorda i 2025.

noregspris

Prisen på straum har vore eit stort diskusjonstema i Noreg i lengre tid, og i haust vart *noregspris* introdusert som ei statleg prisordning for straum. Ordet fortener ein plass på topp-tre-lista av to grunnar. For det første har det ei tyding ein ikkje kan gjette seg til ut frå summen av delane. For det andre har ordet allereie fått to tydingar: Det blir brukt både om straumprisordninga og om sjølve straumprisen som blir fastsett gjennom ordninga. Noregspris har vorte svært populært blant norske straumkundar og har fått mykje medieomtale. Det er derfor eit av dei mest brukte nyorda i 2025.

frifødende

De fleste nyord er substantiv, gjerne sammensatte. Adjektivet *frifødende*, som brukes om personer som føder uten lege eller jordmor til stede, er et eksempel på et nytt ord som har dukket opp i den pågående diskusjonen om uassisterte fødsler. Adjektivet er avledet av substantivet *frifødsel*, som har vært i bruk noe lenger. Vi har også registrert verbet *friføde* og det tilhørende substantivet *friføder*.

frifødande

Dei fleste nyorda er substantiv, gjerne samansette. Adjektivet *frifødande*, som blir brukt om personar som føder utan lege eller jordmor til stades, er eit døme på eit nytt ord som har dukka opp i den pågåande diskusjonen om uassisterte fødslar. Adjektivet er avleidd av substantivet *frifødsel*, som har vore i bruk noko lenger. Vi har også registrert verbet *friføde* og det tilhøyrande substantivet *frifødar*.

båle

Båle er et norsk dialektord som så langt har vært lite brukt i skrift. Med slagordet for friluftslivets år 2025, «Hele Norge båler», ble folk flest introdusert for et kort og treffende verb for det å brenne bål, og det ser ut til å ha slått an blant Norges mange friluftsentusiaster.

båle

Båle er eit norsk dialektord som så langt har vore lite brukt i skrift. Med slagordet for friluftslivets år 2025, «Heile Noreg bålar», vart folk flest introduserte for eit kort og treffande verb for det å brenne bål, og det ser ut til å ha slått an blant dei mange friluftsentusiastane i Noreg.

dronemur

Dronemur er en av mange sammensetninger som har dukket opp parallelt med at droneteknologien utvikler seg i rasende fart, og at droner spiller en stadig større rolle i militære operasjoner. Ordet er et billedlig uttrykk for effektive mottiltak mot droneangrep.

dronemur

Dronemur er ei av mange samansetjingar som har dukka opp parallelt med at droneteknologien utviklar seg i rasande fart, og at dronar spelar ei stadig større rolle i militære operasjonar. Ordet er eit biletleg uttrykk for effektive mottiltak mot droneåtak.

tuttifruttisamarbeidet

Ordet er brukt om samarbeidet mellom de fem partiene på venstresiden som til sammen danner flertall i Stortinget etter valget i 2025. Førsteleddet *tuttifrutti* har italiensk opphav og betegner opprinnelig noe som har smak av ulike frukter. I overført betydning brukes sammensetningen med politisk slagside mot et samarbeid mellom partier som beskyldes for å ha ulike prioriteringer.

tuttifruttisamarbeidet

Ordet er brukt om samarbeidet mellom dei fem partia på venstresida som til saman dannar fleirtal i Stortinget etter valet i 2025. Førsteleddet *tuttifrutti* har italiensk opphav og vart først brukt om noko som har smak av ulike frukter. I overført tyding blir samansetjinga brukt med politisk slagside mot eit samarbeid mellom parti som blir skulda for å ha ulike prioriteringar.

ødested

Fra tid til annen får ord nytt liv gjennom virksomhet fra offentlige myndigheter. Ordet *ødested* ble brukt i en kartlegging Kartverket gjorde i mars over hvilket punkt på land i hver kommune som ligger lengst fra menneskelig infrastruktur. Ordet og fenomenet ble mye omtalt i mediene, ikke minst lokalt. I en tid der mange søker seg til uberørt natur, kan ødestedet bli et ettertraktet sted.

øydestad

Frå tid til anna får ord nytt liv gjennom verksemd frå offentlege myndigheiter. Ordet *øydestad* vart brukt i ei kartlegging Kartverket gjorde i mars over kva for punkt på land i kvar kommune som ligg lengst frå menneskeleg infrastruktur. Ordet og fenomenet vart mykje omtala i media, ikkje minst lokalt. I ei tid der mange søkjer seg til urørd natur, kan øydestaden bli ein ettertrakta stad.

forskerflyktning

Regjeringen har opprettet en ordning som gjør at norske forskningsinstitusjoner kan ta imot forskere som ikke kan drive forskningen sin i landene de er i. Disse forskerne blir omtalt som *forskerflyktninger*, og de fleste av dem kommer fra amerikanske institusjoner. De har opplevd det vanskelig å være forsker i USA etter at Trump-administrasjonen har endret reglene for blant annet tildeling av føderale forskningsmidler.

forskarflyktning

Regjeringa har oppretta ei ordning som gjer at norske forskingsinstitusjonar kan ta imot forskarar som ikkje kan drive forskinga si i landa dei er i. Desse forskarane blir omtala som *forskarflyktningar*, og dei fleste av dei kjem frå amerikanske institusjonar. Dei har opplevd det som vanskeleg å vere forskar i USA etter at Trump-administrasjonen har endra reglane for mellom anna tildeling av føderale forskingsmidlar.

leseskam

Ordet *skam* brukt som etterledd i sammensatte ord er fortsatt produktivt, sju år etter at *flyskam* og *kjøttskam* ble tatt i bruk i den norske klimadebatten. I år har *leseskam* blitt brukt i et ordskifte om hva slags litteratur det er akseptabelt å lese. Et annet skam-ord som har vært en del brukt i år, er *Tesla-skam*.

leseskam

Ordet *skam* brukt som etterledd i samansette ord er framleis produktivt, sju år etter at *flyskam* og *kjøtskam* vart tekne i bruk i den norske klimadebatten. I år har *leseskam* vorte brukt i eit ordskifte om kva slags litteratur det er akseptabelt å lese. Eit anna skam-ord som har vore ein del brukt i år, er *Tesla-skam*.

Eksempler på ord som ikke nådde helt opp / Døme på ord som ikkje nådde heilt opp:

stoltenback
Da tidligere statsminister Jens Stoltenberg overraskende ble presentert som ny norsk finansminister tidlig på vinteren i år, ble det av vittige tunger omtalt som *stoltenback*, et morsomt teleskopord som bygger på navnet *Stoltenberg* og ordet *comeback*.

stoltenback
Da tidlegare statsminister Jens Stoltenberg overraskande vart presentert som ny norsk finansminister tidleg på vinteren i år, vart det av vittige tunger omtala som *stoltenback*, eit artig teleskopord som byggjer på namnet *Stoltenberg* og ordet *comeback*.

mammapølse
Et spesielt ytterplagg for kvinner, en lang kåpe av dun, fikk i vinter den negative karakteristikken *mammakorv* av en debattant i en svensk avis. Både plagget og ordet ble omdiskutert, og debatten ble også fanget opp i norske medier. Der fikk plagget den norske betegnelsen *mammapølse*.

mammapølse
Eit spesielt ytterplagg for kvinner, ei lang kåpe av dun, fekk i vinter den negative karakteristikken *mammakorv* av ein debattant i ei svensk avis. Både plagget og ordet vart omdiskutert, og debatten vart også fanga opp i norske medium. Der fekk plagget den norske nemninga *mammapølse*.

tullestudium
Da en norsk stortingspolitiker i sommer brukte karakteristikken *tullestudium* om studier han mente hadde lav samfunnsnytte, tok debatten fyr. Førsteleddet *tull* gjør ordet godt egnet til å skape litt ekstra temperatur i en debatt om den direkte nytteverdien av ulike studier.

tullestudium
Da ein norsk stortingspolitikar i sommar brukte karakteristikken *tullestudium* om studium han meinte hadde låg samfunnsnytte, tok debatten fyr. Førsteleddet *tull* gjer ordet godt eigna til å skape ekstra temperatur i ein debatt om den direkte nytteverdien av ulike studium.